

SSUK TÜTÜN REKLAM-PROMOSYON- SPONSORLUK YASAKLARI ÇALIŞTAYI

TÜTÜN KONTROLÜ DÜZENLEME KURUMLARI YAPILANMASI

Dr. Özen Aşut

Yasal önlemler

Yasal önlemler nasıl olmalı?

- Zorunlu
- Açık, yalın, **kapsamlı**, uygulanabilir
- Sivil toplum destekli
- Uygulama planı ve **uygulayıcı-denetleyici altyapıya dayalı**
- İzlem, kayıt, ölçme, değerlendirme destekli

Protection from exposure to second-hand tobacco smoke. Policy recommendations. Geneva: WHO; 2007.

Yasal önlemler-2

Yasal önlemler başarılı mı?

- Evet
- Tütün endüstrisi, sigarasız iç ortamlar yasalarını “tütün endüstrisinin varlığını tehdit eden tüm zamanların en tehlikeli gelişmesi” olarak değerlendirmektedir
- Reklam yasağını da içeren kapsamlı yasal önlemler, tüketimde %29 azalma sağlar, genelde prevalansı %3.8 azaltır
- Evleri gönüllü olarak dumansız yapma oranını artırır
- Gençlerin başlamasını azaltır (prevalansta %17.2 relativ azalma)

Yasal önlemlere uyuluyor mu?

- Evet
- Çalışmalarda uyum düzeyi genelde %94-%99

Protection from exposure to second-hand tobacco smoke. Policy recommendations. Geneva: WHO; 2007.

Houezec J et al. Time for a Tobacco and nicotine regulatory authority for France. Tob Control 2006;15:343-4.

Sigarasız ortamlar uygulama stratejilerinin örgütlenmesi

- Eğitimli ve destekli denetçiler grubu olmalı
- Yaptırımdan önce uyarı dönemi olmalı ama birkaç ayı geçmemeli
- İhlaller için ücretsiz telefon hattı olmalı
- Ceza işlemleri herkese eşit ve kararlı biçimde uygulanmalı

Sonuç olarak, tüm bunlar planlayıcı ve örgütleyici yapılara dayalı olarak başarılı olabilir

Protection from exposure to second-hand tobacco smoke. Policy recommendations. Geneva: WHO; 2007.

Ülke uygulamaları

- ABD eyaletlerinde genellikle sağlık bakanlıklarına bağlı düzenleyici kurullar bulunmaktadır
- Avrupa'da kimi ülkelerde SB, kimilerinde düzenleyici çok sektörlü bir kurul görevlidir
- FCTC önerisi: Eşgüdüm sağlayan bir mekanizma
- Eğer kurul ya da eşgüdümçü mekanizma “karar verici” ise, bileşimi ve karar verme yöntemlerinin, tıkanmayı ve gecikmeyi önleyici olması ve tütün endüstrisinden uzak olması öneriliyor

Kline RL. Smoke knows no boundaries: legal strategies for environmental tobacco smoke incursions into the home within multi-unit residential dwellings. Tobacco Control Journal 2000; 9:201-5 (Summer)

Nathan R. Model tobacco control legislation: a policy development and legislative drafting manual. Noisy-le-Grand, France; 2004. p.27-8.

Düzenleme kurulunun yapısı ve işlevleri (Botswana)

Yapı

- Özerk bir kurul
- Halk sağlığı, hukuk ve diğer sosyal bilim uzmanı, toplumda saygınlığı olan 5 kişi

İşlevler

- Yasayı uygulamak
- Yasanın etkinliğini izlemek
- Tütün ulusal programını geliştirmek
- Tütün tüketiminin sonuçlarını izleyip değerlendirmek
- Hükümet içi çalışmaların eşgüdümünü sağlamak
- Fiyat politikaları konusunda danışmanlık yapmak (Maliye B)

Nathan R. Model tobacco control legislation: a policy development and legislative drafting manual. Noisy-le-Grand, France; 2004. p.206-8.

TKÇS ilgili maddesi

Article 5(2)(a) “... Each party shall, in accordance with its capabilities, establish or reinforce and finance a national coordinating mechanism or focal points for tobacco control.”

(Taraflar [her ülke] tütün kontrolü için, olanakları ölçüsünde ulusal bir eşgüdüm mekanizmasını kuracak ya da güçlendirecek ve finanse edecektir.)

Türkiye'de düzenleme kurumları

- Sağlık Bakanlığı (İl tütün kurulları)
- İlgili diğer bakanlıklar
- Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu

Düzenleme kurumlarına ilişkin mevzuat

- **4207 sayılı Yasa**
- **5261 sayılı Yasa ile onaylanan “Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi”**
- **7/10/2006 tarihli ve 26312 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Ulusal Tütün Kontrol Programı” konulu 2006/29 sayılı Başbakanlık Genelgesi,**
- **Ulusal Tütün Kontrolü Programı 2008-2012 Eylem Planı**

SB Genelgesi 2008/66: Yerel yönetim, denetim ve izlem

- İl tütün kontrol kurulları
- İzleme ekipleri
- İzleme formları
- Kamu kuruluşlarında yetkili kılınan kamu görevlileri
- Uyarı yazıları

Düzenleme kurumlarına ilişkin mevzuat-2

- 4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (15.4.2008-26848 tar.say.R.G.ve 5752 sayılı Kanun ile değişik) 09/01/2002 tarihli ve 24635 sayılı Resmi Gazete
- Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği- Karar Sayısı: 2008/14229

Düzenleme kurumlarına ilişkin mevzuat-3

- **2001/37/EC sayılı AB Direktifi** uyumlaştırılarak yayımlanan “**birleşik uyarılar**”la ilgili Yönetmelik:

Tütün Ürünlerinin Tüketilmemesine ve Satışına İlişkin Yasal Uyarılar Hakkında Yönetmelik (17.4.2010 tarih, 27555 sayılı resmi gazete)

Bu mevzuatla **TAPDK ve Sağlık Bakanlığı**, tütün kontrolünde en etkin şekilde yetkilendirilmiş ve görevlendirilmiş kurumlardır

Ceza işlemleri uygulamaya yetkili kurumlar ve yetkileri

1. Mahalli Mülki Amir:

- Yasal uyarı yazısı olmaması
- Belediye sınırları dışındaki işletmelerde tütün ürünleri tüketimine izin veriliyor olması
- Tütün ürünlerinin paketleri açılarak adet şeklinde veya daha küçük paketlere bölünerek satışı yapılması
- Pazarlama ve satışta 18 yaşını doldurmamış kişilerin istihdam edilmesi

2. Belediye Encümeni:

- Belediye sınırlarındaki işletmelerde tütün ürünleri tüketimine izin verilmesi

Ceza işlemleri uygulamaya yetkili kurumlar ve yetkileri-2

3. Kolluk Kuvveti:

- Özel hukuk kişilerine ait bina, araç ya da tesislerde tütün ürünleri tüketilmesi
- Tütün ürün/firmalarına ait alamet taşınıyor olması
- Sağlık, eğitim ve öğretim, kültür ve spor hizmeti verilen yerlerde tütün ürünleri satışı yapılması

4. Kamu Görevlileri:

- Kamu bina, araç ya da tesislerinde tütün ürünleri tüketilmesi
- Tütün ürün/firmalarına ait alamet taşınması

Ceza işlemleri uygulamaya yetkili kurumlar ve yetkileri-3

5. Belediye Zabıtası:

- Yere izmarit atılması

6. TAPDK:

- Tütün ürünlerinin otomatik makinelerde, telefon, televizyon ve internet gibi elektronik ortamlarla satışının yapılması
- Tütün ürünlerinin reklam, promosyon ve sponsorluğunun yapılması
- Tütün ürünlerinin 18 yaşını doldurmamış kişilerin doğrudan ulaşacağı ve işletme dışından görülecek biçimde satışı
- Tütün ürünlerinin satış belgesi olmaksızın ve satış belgesinde belirtilen yerin dışında satışa sunulması

Ceza işlemi uygulamaya yetkili kurumlar ve yetkileri-4

7. RTÜK:

- Tütün ürünleri görüntülerine yer verilmesi

8. Disiplin Amiri:

- Memur ya da kamu görevlilerinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi

9. Cumhuriyet Savcılığı:

- 18 yaşından küçüklere tütün ürünleri satışı

2008-2012 Eylem Planı

Sigarayı bırakma

(Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, YÖK)

Amaç: Sigaranın bırakılmasını

yaygınlaştırmak, tütün bağımlılığının

tedavisinde ve tekrar başlamamanın

önlenmesinde başarı oranını yükseltmek

(UTKP 2008-2012 Eylem Planı)

2008-2012 Eylem Planı-2

Fiyat ve Vergilendirme

(Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı)

Çevresel Tütün Dumanına Maruziyetin (Pasif Etkilenim) önlenmesi

(SB, MEB, ÇSGB, İçişleri B)

Reklam, Promosyon ve Sponsorluk

(SB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı-Reklam Kurulu, RTÜK,
DSÖ, TAPDK)

(UTKP 2008-2012 Eylem Planı)

2008-2012 Eylem Planı-3

Ürün kontrolü ve tüketicinin bilinçlendirilmesi

(TAPDK, SB, İçişleri Bakanlığı)

Yasa Dışı Ticaretin Önlenmesi

(İçişleri Bakanlığı, TAPDK, Gümrük Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı)

Gençlerin Ulaşılabilirliği

(SB, İçişleri Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, TAPDK, SSUK, Belediyeler)

(UTKP 2008-2012 Eylem Planı)

2008-2012 Eylem Planı-4

Tütün üretimi ve alternatif politikalar

(Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, TAPDK)

Tütün Kullanımı ve Ulusal Tütün Kontrol Programının İzlenmesi, Değerlendirmesi ve Raporlanması

(Sağlık Bakanlığı)

(UTKP 2008-2012 Eylem Planı)

TÜTÜN ve ALKOL PİYASASI DÜZENLEME KURUMU

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu-Amaç ve tanım

TAPDK, tütün, tütün mamulleri, alkol ve alkollü içkiler piyasalarını düzenlemek ve denetlemek üzere 4733 sayılı Yasa ile kurulmuş ve 2002 yılında çalışmalarına başlamıştır

Tütün ve alkol piyasalarında gerçekleşen tüm piyasa faaliyetlerini kayıt altına alma, düzenleme, izleme, gözetim ve denetim, aykırı davranış ve durumları önleme ile idari yaptırımlarda bulunma işlevi olan, idari ve mali özerkliğe sahip bağımsız bir kurumdur

Merkezi bir yapılanma olup, yalnızca İzmir'de irtibat bürosu var

4733 sayılı

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu

Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

(15.4.2008-26848 resmi gazete ve 5752 sayılı Kanun ile değişik)

9.1.2002 tarih ve 24635 sayılı Resmi Gazete

- Kurul, Kurumun karar organıdır. Kurul, biri başkan ve biri başkan vekili olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur
- Kurul başkan ve üyeleri; Maliye Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Genel Müdürlüğün ilgilendirildiği Bakanlığın önereceği ikişer aday arasından Bakanlar Kurulu'nca atanır

4733 sayılı
Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu
Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

- Kurul üyeleri; **hukuk, iktisat, işletme, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, maliye, tıp, mühendislik ve tütün eksperliği** alanlarında yurt içinde ya da yurt dışında **en az dört yıllık** yüksek öğrenim görmüş, mesleki açıdan yeterli bilgi ve deneyime sahip bulunan ve meslekleri ile ilgili olarak kamuda veya özel sektörde **en az on yıl** çalışmış kişiler arasından seçilir
- Kurul üyelerinin görev süresi beş yıldır. Görev süresi biten üye yeniden seçilebilir

TAPDK görev ve yetkileri

Madde3-d) 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun'da yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan kamusal, toplumsal ya da tıbbi nitelikteki her türlü zararlı etkileri önleyecek düzenlemeleri yapmak, bunlarla ilgili kararları almak

TAPDK Yasa Tasarısı

SSUK değerlendirmesi (5 Haziran 2001)

- Kanun'da piyasa düzenleme kuruluna sağlığa karşı önlem alma yetkisi verilmektedir
- Ticari ve mali uzmanların oluşturduğu bir kurula önemli bir eğitim ve uzmanlık gerektiren bir görev bırakılmaktadır
- Yedi üyeden birinin Sağlık Bakanlığı tarafından önerilmesinin kurula sağlık uzmanlığı yetkisini vereceği kabul edilmektedir
- Kurul'un sağlık önlemleri alabilme yetkisinin kaldırılması , kaldırılmadığı takdirde yelięe Sağlık Bakanlığı yanı sıra Türk Tabipleri Birliği'nin de alınması gereklidir

5752 sayılı Yasa

15 Nisan 2008'de yürürlüğe giren 5752 sayılı Yasa ile, TAPDK'nın tütün kontrolü ile ilgili yetki ve sorumlulukları genişletilmiştir

Bu Yasa'yla Kurum bünyesinde **“Tütün ve Alkol Kontrolü Daire Başkanlığı”** kurulmuş ve bu birimin sorumluluk alanı geniş bir şekilde belirlenmiştir

(15.4.2008-26848 tar.say.R.G.ve 5752 sayılı Kanun ile ilave)

Kurumun hizmet birimleri

Madde 4/A – f) *Tütün ve Alkol Kontrolü Daire Başkanlığı*; Tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan **kamusal veya tıbbi nitelikteki zararlı etkilerin önlenmesi amacıyla**, Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin ve 7/11/1996 tarihli ve **4207 sayılı** Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında **Kanun'un uygulamasına yönelik çalışmaların yapılması, tütün ve alkol tüketimini teşvik edecek faaliyetleri ve yasa dışı ticareti önleyecek çalışmaların** ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yürütülmesi, 5179 sayılı Kanun hükümleri hariç olmak üzere tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler konusunda **analizlerin yapılması** veya yaptırılması ile insan sağlığına zarar verebilecek maddelerin belirlenmesini sağlamak

TAPDK görevleri

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları Yönetmeliği (Karar sayısı : 2008/14229)

- Tütün mamulleri ve alkollü içkilerin satış ve sunum faaliyetlerine ilişkin piyasa takip ve kontrolünün sağlanmasına, **tüketicilerin seçeneklerinin azaltılmasına veya kısıtlanmasına zemin oluşturacak uygulamaları en aza indirecek rekabet ve reklam koşullarının belirlenmesine yönelik düzenlemeler yapmak, faaliyetleri izlemek, yönlendirmek ve denetlemek**
- Tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan **kamusal veya tıbbi nitelikteki zararlı etkiler ile tütün ve alkol tüketimini teşvik edecek faaliyetleri önleyecek** düzenlemeleri ve çalışmalarını yapmak ve bu düzenlemelerin ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde uygulanmasını sağlamaya yönelik çalışmalarda bulunmak

Tütün ve Alkol Kontrolü

Daire Başkanlığı görevleri

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları
Yönetmeliği (Karar sayısı : 2008/14229)

MADDE 23 – (1) Tütün ve Alkol Kontrolü Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır:

- a) Tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan **kamusal, toplumsal veya tıbbî nitelikteki zararlı etkilerin önlenmesi amacıyla**, ulusal ve uluslararası alanda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yapılacak; Dünya Sağlık Örgütü Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesinin ve 4207 sayılı Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanunun uygulamasına yönelik usul ve esasların belirlenmesine ilişkin çalışmalar ile **tütün ve alkol tüketimini teşvik edecek faaliyetleri ve yasadışı ticareti önlemeye yönelik** çalışmaları yürütmek

Tütün ve Alkol Kontrolü

Daire Başkanlığı görevleri-2

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları
Yönetmeliği (Karar sayısı : 2008/14229)

- b) **Ulusal Tütün Kontrol Programı** kapsamında Kurum'un sorumluluk alanındaki görevlerin yerine getirilmesine ilişkin çalışmaları izlemek, değerlendirmek, raporlamak ve bu çalışmaların koordinasyonunu sağlamak
- c) Tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan zararlı etkiler konusunda **toplumun bilgilendirilmesi**, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve toplumsal bilincin oluşturulmasına yönelik çalışmaları, gerektiğinde diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yürütmek

Tütün ve Alkol Kontrolü

Daire Başkanlığı görevleri-3

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları
Yönetmeliği (Karar sayısı : 2008/14229)

- ç) Alkol tüketiminden kaynaklanan kamusal, toplumsal veya tıbbî nitelikteki zararlı etkileri önlemeye yönelik olarak **ulusal alkol kontrol programının geliştirilmesi** konusunda diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışmalarını yürütmek
- d) Tütün ve alkol tüketiminden kaynaklanan zararlı etkilerin azaltılması yönündeki **uygulamaların etkinliği konusunda kamuoyu araştırmaları, değerlendirme ve strateji raporları hazırlamak** veya hazırlatmak, gerektiğinde bu çalışmaların kamuoyunun bilgisine sunulmasını sağlamak

Tütün ve Alkol Kontrolü

Daire Başkanlığı görevleri-4

Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat, Görev ve Çalışma Esasları
Yönetmeliği (Karar sayısı : 2008/14229)

- e) Tütün ve alkol tüketimini doğrudan veya dolaylı olarak özendirici, teşvik edici **reklam, promosyon ve sponsorluk faaliyetleri ile sağlık uyarıları, üretim politikaları, ürün içerikleri, ürünlerin piyasaya arz usulleri ve şekilleri** gibi Kurumun ilgili birimlerince yürütülen çalışmalarda, tütün ve alkol kontrolüne ilişkin görüş ve tavsiyelerde bulunarak **uygulama birliğini sağlamak**

Kurumca Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

- **Tütün Üretimi, Üretici Tütünlerinin Pazarlanması, İç ve Dış Ticareti, Denetimi ve Tütün Eksperliği ile İlgili Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**
- **Tütün Mamulleri İle İlgili Fabrikaların Kurulmasına, Bu Mamullerin Üretimine, İç ve Dış Ticareti ve Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**
- **Tütün Mamulleri, Alkol ve Alkollü İçkilerin Toptan ve Perakende Satışı İle Satış Belgelerine İlişkin Yönetmelik**
- **Tütün Mamullerinin Zararlarından Korumaya Yönelik Üretim Şekline, Etiketlenmesine ve Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**
- **Sarmalık Kıyılmış Tütün Mamulünün Üretilmesinde, Ambalajlanmasında, Etiketlenmesinde ve Piyasaya Arz Edilmesinde Uyulması Gerekli Hususlar Hakkında Yönetmelik**
- **Nargilelik Tütün Mamulünün Etiketlenmesinde ve Tüketim Yerlerinin İşletilmesinde Uyulması Gerekli Hususlar Hakkında Tebliğ**
- **Yasal ve Sağlık Uyarı Yazılarına İlişkin 4201 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurulu Kararı**

Kurumca yapılan diğer düzenlemeler

- Tütün ürünlerine ilişkin fiyat ilanlarının gazetelerde yayınlanmasının kaldırılması
- Sigara satış standlarının üzerinde marka ve firma isimlerinin bulunmaması
- Fuar ve festivallerde geçici satış izninin verilmemesi
- Sigara paketleri üzerinde tüketimi teşvik edecek ibarelerin bulunmaması
- Tek sigara satışının yasaklanması ve 20 adetten daha az sigara bulunduran paketlerin satışına izin verilmemesi
- Sigaraların; satış makineleri, self servis satış, postayla sipariş ve elektronik satış ile satılmaması

Düzenlemede görevli kurumlar

- Sağlık Bakanlığı
- TAPDK
- Diğer bakanlıklar

Milli Eğitim Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Maliye Bakanlığı

İçişleri Bakanlığı

Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Reklam Kurulu

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü

Düzenlemede görevli kurumlar-2

- Yükseköğretim Kurulu (YÖK)
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)
- Belediyeler
- DSÖ
- SSUK

Düzenleme kurumları yapılanması

Sorunlar

- Merkezi yapılanmanın yetersizliği
- Yetkili ve sorumlu kurumların dağınıklığı
- Alkol ve tütün sorunlarının aynı bağlamda ele alınması
- Sivil toplum desteğinden yeterince yararlanılmaması